

ab

arhitektov bilten
architect's bulletin

2500 SIT / 30 DEM / 200 ATS / 25 USD

mednarodna revija za teorijo arhitekture /
international magazine for theory of architecture

številka / volume 149-150 november / november 2000
letnik / anno XXX

oreobrazbe

načrtovani v obstoječem

maurizio bradaschia

Za današnjo situacijo v Italiji so značilne različne načrtovalske teme, ki veljajo za urbano realnost države kot celote. Gre za teme, ki so po desetletjih ukvarjanja s periferijo in sivimi conami usmerjene v transformacijo / projekt obstoječega, v prostore, v katerih so naslojene stvaritve in pomeni različnih zgodovinskih obdobj. Ti utelešajo kompleksne urbane ansamble, ki so v smislu urbane forme, arhitekturne forme ali funkcije nedokončani. Postavlja se problem metode pri preobrazbi starega, ki zahteva v vsakem posameznem primeru prenove / transformacije / projekta urbanih in arheoloških območij drugačen pristop. Načini in priložnosti preobrazbe mesta so danes v Italiji bolj kot kdaj koli v središču arhitekturne razprave (dokaz so aktualni arhitekturni natečaji, predvsem v Rimu, recimo natečaj za Center moderne umetnosti, prenovo območja Peroni, kongresni center EUR, Kongresni most, pa tudi mnogi v drugih krajih, na primer za prenovo območja San Luca v Brescii, revitalizacijo bivše ribarnice v Trstu in mnogi drugi, npr. plani Urban in projekti Prusst, ki zadevajo številna historična mesta na polotoku).

Očitno ne gre le za velika mesta, bogata z arheološko in zgodovinsko dediščino, kot je Rim, pač pa so tudi srednja in majhna mesta v zadnjem času pričela s projekti urbane prenove. Ti se v vsakem posameznem primeru merijo s posebnostmi njihove strukture in težo historične dediščine. Pristopi in načini, kako priti do planov prenove, so različni, ne le zaradi različnosti projektantov in naročnikov, lokalnih političnih elit in različnih kulturnih situacij in korenin, pač pa predvsem zato, ker se posamezna mesta, soočena s kompleksnimi problemi transformacije, odzivajo na samosvoj, osebni način, ki je vpisan v njihovi preteklosti, genetiki in identiteti.

Teža preteklosti tudi v fizičnem smislu določa nove intervencije, posebno v mestnih središčih. Ta teža povzroča, da je odnos s preteklostjo v Italiji drugačen od tistega v večini drugih evropskih držav. Italijansko situacijo določa splošna počasnost v odnosu do preobrazbe, ki pa ne izhaja le iz večje moči preteklosti, pač pa tudi iz splošne mentalitete, ki je bolj naklonjena konzervaciji in manj transformaciji. To situacijo je po eni strani povzročilo splošno zaostajanje italijanske arhitekturne produkcije glede na države, kot so Francija, Velika Britanija, Nizozemska ali Španija, po drugi pa so bile tako uspešno ohranjene integralne celote historičnih območij italijanskih mest, ki jih pač niso načela lažna restavriranja tipa Broleto v Brescii ali prenove palače Grassi v Benetkah. Priča smo bili tudi splošnemu staranju tkiva in določeni izgubi funkcionalnosti naših mest, po drugi strani pa je ta počasnost v procesih preobražanja prispevala k nekakšni utrditvi zgodovinskih mest, morfoloških in tipoloških struktur historičnih mestnih jeder.

Motiv, zaradi katerega se zdijo italijanska mesta danes v veliki meri podobna, če ne identična s tistimi, ki jih kažejo zgodovinske upodobitve, je vprašanje, ki ni brez pomena za današnji čas in zahteva globok premislek, predvsem na strani arhitektov.

Vendar mesta, da bi preživela in da se ne bi preobrazila v muzej samih sebe, ne smejo blokirati svojega razvoja. Zaostanki v preobrazbi, v prilagajanju servisnih

vsebin in infrastruktur resno ogrožajo zaradi izgubljanja uporabnosti in propadanja celih predelov, če že ne mest v celoti; tak primer je staro пристanišče v Trstu, za katerega so si od leta 1980 sledili številni in tudi kvalitetni projekti (katerih avtorji so bili Gino Valle, Sola Morales in drugi), ki pa niso našli poti k uresničitvi, kar je pomenilo naraščajočo izgubo funkcionalnosti in s tem primerjalne uspešnosti območja starega пристanišča.

Teža preteklosti ne sme predstavljati popolne omejitve za spremembe, zato je potrebno vzpostaviti kulturne in projektne instrumente, ki bodo zmožni nadgraditi poenostavljeno kulturo konzervacije, ali kar je še slabše, se pa pogosto zgodi, zapuščenosti, ki povzroči - lep primer je staro mestno jedro Trsta - neprimerne načine uporabe, te pa vodijo k izgubi lastnega značaja in identitete.

Nujno se je vrniti k projektu historičnega mesta, z novo pozornostjo in novimi instrumenti preprojektirati prisotnost starega znotraj mest; izoblikovati nove odnose med oblikami in načini uporabe in revitalizacije historičnih arhitektur v luči ekstremne odprtosti do pojavov preobrazbe sodobnega mesta. Pojavi preobrazbe so povezani z aktualnimi transformacijami, med katerimi, kot nas informira letošnji Bienale, imajo nove tehnologije privilegiran položaj.

Nova problemska fronta ponovno odpira vprašanja, ki so ostala nerešena na različnih nivojih in merilih, urbanih in arhitekturnih, v smislu arhitekturnega projekta, usmerjenega v tehnološko inovacijo; v inovativnost, ki jo pospešujejo novi instrumenti in ki suvereno predlaga radikalne preobrazbe realnosti. V tej logiki odpiranja je nujno definirati nove politike, nove metodologije, nove pristope k veliki temi mesta - Rim danes ni daleč od New Yorka, Los Angelesa, Berlina ali Pariza in kmalu se, spričo nove dinamike, povezane s fenomenom globalizacije, tudi mesta, kot so Trst, Brescia, Genova in druga ne bodo mogla izogniti isti logiki razvoja. Ta razvoj pa je tako hiter, da je že vzpostavil enoten in interaktiven svet, za katerega so značilne sočasnost, vsepričujočnost, neizbežnost, v katerem nova dimenzija "realnega časa" prinaša travme, ki se jim ne da izogniti. Vse to je del sodobnosti, v dobrem in slabem, v katerem je realni čas predpostavljen realnemu prostoru, kaj šele lokalnemu prostoru / času in prostoru / času preteklosti. Zdi se nujno ponovno vzpostaviti operativnost arhitekturnega projekta znotraj navedenih transformacijskih pojavov v sodobnem mestu in v njegovih najbolj dinamičnih delih, s posebno pozornostjo do vračanja interesa za historična mestna jedra. Ob tem je nujno opustiti sedaj veljavna protislovna stališča, ki na eni strani zagovarjajo konzervatorsko varstvo vseh, hkrati pa dopuščajo rušenja za vsako ceno, povezana z čistim profitnim in špekulativnim interesom. Treba se je vrniti k mestu, ponovno izhajajoč iz premisleka o pejzažu in njegovih posebnostih ter iz možnosti, ki jih nudi današnji čas. Vrniti se je potrebno k večni temi Mesta, Arhitekture in njunega teoretičnega pomena.

Tak povratek k mestu mora biti usmerjen v prihodnost - v prenavo, v današnji čas, v vprašanja, ki jih prinašata sedanost in avantgarda. Skratka, gre za ponovno osvojitve naravnega teritorija za arhitekturni projekt. Za povratek k mestu, ki je usmerjen v eksperiment, z večjo intenzivnostjo in obnovljenimi predlogi verodostojnosti in znanstvene preverljivosti, v ideji o mestu, ki je čitljivo kot velika arhitekturna stvaritev in hkrati po poglavjih, dogodkih, novih urbanih situacijah, ki bi lahko sprožile procese prevrednotenja. Za povratek k velikim izzivom, v luči, ki presega banalne izkušnje prenavo iz zadnjih obdobij, v deželi, ki jo odlikuje izjemna pozornost do historične dediščine, v tradiciji, ki je bila srečno uveljavljena v renesansi in ki je danes, podobno kot je bila v renesansi, znova usmerjena v spremembe, v prihodnost.

Tema projekta v obstoječem in odnosa do starega je priložnost za izkušanje in preverjanje lastnega odnosa do sedanosti, v dinamičnem približevanju / nasprotovanju, v izražanju razlik, v stalnem raziskovanju, ki je usklajeno z vse večjo kompleksnostjo.

Naloga arhitekta je graditi svet, ga interpretirati, mu dati obliko, ga približati sedanosti in ga projicirati v prihodnost. Zdi se nujno ponovno zakoličiti razumevanje, da mora, kdor deluje v historičnem tkivu, obvezno biti arhitekt, projektant, ki je usposobljen, da interpretira kontekst z uporabo projektnih instrumentov, kompozicije; da je za transformacijo nujna ponovna uveljavitev osrednje vloge projekta arhitekture v navezavi na urbane stratifikacije v prostoru in času skozi interpretacije, ki jih lahko predloži edinole sam projekt.

mednarodni arhitekturni natečaj za center sodobnih umetnosti v crocera san luca v brescii

Arhitekti: Camillo Botticini (vodja projekta), Marco Bozzola, Maurizio Bradaschia, Carlotta Coccoli, Herve Dubois, Andrea Gritti, Stevan Tesić.

Tema natečaja je bila transformacija obstoječega historično pomembnega organizma Crocere San Luca v sodobni večnamenski razstavnici in promocijski center. Območje, nekoč bolnica, je rezultat sedimentacije stoletij različnih rab in gradbenih posegov. Danes je organizem kljub arhitekturni in spomeniški kvaliteti ločen od urbanega prostora, diskontinuiran, v teku časa tudi degradiran.

Novi program implantira nekakšno membrano. Le-ta odpre in poveže posamezne prostorske kvalitete, ki danes v zavesti mesta niso prisotne, v kontinuiran urbani ambient, neposredno povezan z mestom. Temo pristanišča kot dinamičnega prostora stalne izmenjave in mesta, kjer se kontinuirano dogaja spektakel, uteleša prostorska makina, ki se prilagaja obstoječemu in ga opisuje, povezuje in dopolnjuje. Pasaže, galerije, prehodi, platforme in dvigala opremljajo obstoječe statične in introvertirane prostore za novo javno vsebino. Vsebinsko poleg stalnih zbirk sodobne umetnosti predvideva tudi občasne razstave, predvsem pa spektakel urbanih ritualov za zahtevno umetniško publiko.

